

Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Наукова бібліотека імені М. Максимовича
Інформаційно-бібліографічний відділ

**ТЕМАТИЧНИЙ СПИСОК НАУКОВИХ
ПУБЛІКАЦІЙ З ПИТАНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА
НАУКИ**

Випуск 5: Наука в Україні та за кордоном

Київ 2024

Тематичний список наукових публікацій з питань вищої освіти та науки.
Вип. 5. Наука в Україні та за кордоном / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка,
Наук. б-ка ім. М. Максимовича, Інформ.-бібліогр. від. ; [упоряд. В. Матюха ; за
заг. ред. І. Тіщенко. – Київ : [б. в.], 2024. – 38 с.

Представлено перелік наукових публікацій освітнього спрямування з фондів Наукової бібліотеки імені М. Максимовича, які можуть стати "компасом" у морі наукової літератури, надаючи дослідникам зручний пошук у фондах Наукової бібліотеки імені М. Максимовича. Список розкриває наукові дослідження, які охоплюють багато галузей науки і техніки – від медицини до космічного відкриття та розвідок космічного простору, від металургії до мікроелектроніки, методи та обговорення їх результатів. Огляд містить нормативні документи в галузі науки, статті українських та зарубіжних науковців, матеріали наукових конференцій тощо. Ця інформація стане в нагоді науковим фахівцям та зацікавленому колу читачів, викладачів, аспірантів, студентів.

Зміст

Нормативні документи в галузі освіти та науки.....	4
Огляд науки в Україні.....	4
Наука за кордоном	31
Видатні особистості в науці	33

Нормативні документи в галузі освіти та науки

1. **Про призначення** державних стипендій видатним діячам науки : Указ Президента України від 4 вересня 2024 р. № 605/2024 // Урядовий кур'єр. – Київ, **2024**. – 6 верес. (№ 181). – С. 3.

2. **Про призначення** довічних державних стипендій видатним діячам науки : Указ Президента України від 4 вересня 2024 р. № 606/2024 // Урядовий кур'єр. – Київ, **2024**. – 6 верес. (№ 181). – С. 3.

3. **Про призначення** у 2024 році іменних стипендій Верховної Ради України для молодих учених – докторів наук : постанова Верховної Ради України від 22 серпня 2024 р. № 3925-IX // Голос України. – Київ, **2024**. – 30 серп. (№ 113). – С. 6–7.

4. **Про прийняття** за основу проекту Закону України про внесення змін до Закону України "Про наукову і науково-технічну діяльність" щодо питань дослідницької інфраструктури та підтримки молодих вчених : постанова Верховної Ради України від 6 червня 2024 р. № 3800-IX // Голос України. – Київ, **2024**. – 21 черв. (№ 62). – С. 11.

5. **Про присудження** Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій : розпорядження Кабінету Міністрів України від 13 червня 2024 р. № 539-р // Урядовий кур'єр. – Київ, **2024**. – 18 черв. (№ 123). – С. 10.

У 2024 р. розмір Премії Кабінету Міністрів України за розроблення і впровадження інноваційних технологій становить 200 тис. гривень кожна.

6. **Спікер** Парламенту Руслан Стефанчук вручив дипломи Верховної Ради України молодим ученим // Голос України. – Київ, **2024**. – 19 лип. (№ 83). – С. 1.

7. **Щодо** встановлення цільових показників діяльності керівників наукових установ, визначення стратегій і перспективних напрямів діяльності наукових установ // Голос України. – Київ, **2024**. – 8 черв. (№ 53 (105)). – С. 4.

8. **Алгоритм** виявлення витоку інформації на основі перевірки статистичних гіпотез / М. І. Половінкін, С. І. Глухов, Д. І. Черній, І. І. Пархоменко // Телекомунікаційні та інформаційні технології. – Київ, 2024. – № 1 (82). – С. 95–105.

9. **Андрєєва О. М.** Сучасні наукові тренди дослідження цифрового розвитку охорони культурної спадщини / О. М. Андрєєва // Інвестиції: практика та досвід. – Київ, 2024. – № 4, лют. – С. 197–203.

10. **Байдак Л. А.** Становлення та розвиток Дніпропетровської наукової гідробіологічної школи (30–90-ті роки ХХ ст.). Частина 3 / Л. А. Байдак // Наука та наукознавство. – Київ, 2024. – № 2 (124). – С. 83–100.

11. **Бакушевич І.** Цифровізація українського бізнесу під час війни / І. Бакушевич, О. Берестецька, О. Січкун // Матеріали ХІ Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя, академіка НАН України М. Г. Чумаченка: "Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи ... : 26 трав. 2023 р. : [тези доп.] / Тернопіл. нац. техн. ун-т ім. Івана Пулюя [та ін.]. – Тернопіль, 2023. – С. 16–17.

12. **Балишев М. А.** Нові функціональні та методологічні підходи у діяльності Центрального державного науково-технічного архіву України / М. А. Балишев, Г. С. Голубкіна // Наука та наукознавство. – Київ, 2024. – № 2 (124). – С. 126–144.

13. **Болдирєв О.** Українські науковці-емігранти в університеті адміністрації допомоги та відновлення ООН / О. Болдирєв // Міжнародна науково-практична конференція "Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку" : 26 квіт. 2024 р. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Каф. країнознавства та туризму, Каф. історії світ. українства [та ін. ; упоряд. І. Винниченко]. – Київ, 2024. – С. 94–97.

Балінський Борис Іванович (1905–1997) – український та південноафриканський вчений-біолог, ембріолог, ентомолог, професор Київського університету та Вітватерсрандського університету Йоганнесбурга (ПАР), піонер експериментальної ембріології, електронної мікроскопії та біології розвитку, автор всесвітньо відомого підручника «Вступ до ембріології An Introduction to

Embryology». Учень Івана Шмальгаузена, вже у 28 років був доктором біологічних наук і професором Київського університету. Жив у Німеччині, Великій Британії, далі переїхав у Південно-Африканську республіку, де проявив себе видатним організатором біологічної науки. Вивчав ембріональний розвиток амфібій і асцидій, заклав основи біології розвитку. Вперше описав десятки видів комах (веснянок, бабок, лускокрилих) з Кавказу і Південної Африки.

14. **В Україні** відкрито Офіс "Горизонт Європа" // Світ. – Київ, **2024**. – Січ. (№ 1/2). – С. 3.

Офіс сприятиме реалізації наукових й інноваційних проєктів та інтеграції України до ЄС і європейського дослідницького простору.

15. **Важливі** віхи розвитку науково-освітнього законодавства // Голос України. – Київ, **2024**. – 20 верес. (№ 128). – С. 6–7. – Продовження: початок у № 126 (178), 127 (179).

За участю представників Комітету з питань освіти, науки та інновацій та секретаріату відбувалися різні заходи, зокрема, конференції, семінари, круглі столи, робочі зустрічі (у тому числі міжнародні) тощо.

16. **Галата С.** Астрономія в Україні: зоряне небо і зіркові команди. У липні 2024 року виповнилося 80 років від часу заснування Головної астрономічної обсерваторії (ГАО) НАН України / С. Галата, Д. Шулікін // Світ. – Київ, **2024**. – Серп. (№ 29/30). – С. 6–7.

Учені з наукових установ України скористалися нагодою зібратися разом, щоб звірити "астрономічні годинники", згадати славні історії становлення і – розповісти про роботу під час війни та амбітні плани. Під час Міжнародної наукової конференції «Головна астрономічна обсерваторія НАН України – 1944 рік і далі. Вплив міжнародного співробітництва» говорили й про історію, і про сучасність. ГАО була створена у 1944 році, наприкінці Другої світової. Від фашистів поступово, з боями, звільняли регіони й країни. Збитки від війни ще належало досягнути, а втрати – оплакати. Попри це, науковці будували плани на майбутнє, мріяли про нові дослідження і відкриття. Гроші й ресурси для нової обсерваторії держава знайшла, а з кадрами для нової установи було скрутно. Основне "плече" підставив КНУ імені Тараса Шевченка, семеро викладачів якого стали першими працівниками Головної астрономічної

обсерваторії. Про це розповів спеціаліст з фізики космічної плазми, завідувач кафедри астрономії та фізики космосу КНУ імені Тараса Шевченка Василь Івченко.

17. **Галата С.** Бути науковцем – це боротися проти мороку і демагогії / С. Галата // Світ. – Київ, **2024**. – Лип. (№ 25/26). – С. 1.

Два з половиною роки думки й дії українців спрямовані на оборону країни. Сотні науковців добровільно стали до лав ЗСУ й нині захищають незалежність і територіальну цілісність України. Тисячі вчених працюють, волонтерять, донатять. Також вчені закликають до довгострокової боротьби з усім, що є живильним середовищем для екстремальних правих: зростанням нерівності, відчуттям роз'єднаності між політиками та громадянами, розривом у доступі до державних послуг, контролем над медіа й соціальними мережами тощо. "Ця мобілізація ґрунтується на цінностях, які нам дорогі і які ми закликаємо захищати. Це гуманізм, справедливість, солідарність, повага до життя, емансипація та довіра до громадян для розроблення рішень на основі глибоких дебатів", – зауважують дослідники.

18. **Галата С.** Державна атестація наукових установ в університетів: як це буде? / С. Галата // Світ. – Київ, **2024**. – Квіт. (№ 15/16). – С. 7.

Днями на громадське обговорення Міністерство освіти і науки винесло нову методику Державної атестації наукових установ і закладів вищої освіти. Під час вебінару "Фінансування досліджень на основі результатів: забезпечення сталого розвитку науки та економіки", який провів Науковий комітет Нацради з питань розвитку науки і технологій, заступник міністра освіти і науки Денис Курбатов детально розповів про цю методику. Денис Курбатов нагадав, що нещодавно Міністерство освіти і науки ухвалило "Стратегічний план розвитку освіти і науки до 2027 року", в якому є окремий розділ розвитку науки та інновацій.

19. **Галата С.** Спецоперації російської науки / С. Галата // Світ. – Київ, **2024**. – Серп. (№ 31/32). – С. 6.

Як правильно діяти під час аварії на АЕС чи ядерного обстрілу; які інформаційні війни веде росія; як повертали колекцію кримського золота з Амстердаму; які механізми й біомаркери посттравматичного стресового розладу; що таке синхротронні експерименти – виступи на ці та інші теми

можна було послухати під час НеБуденних розмов про науку, які організувала Платформа Будні Науки та її партнери. Подія відбулася у кампусі American University Kyiv. Математикиня Олександра Антонюк, фізик Володимир Улещенко, фізик Олександр Кордюк, патофізіолог Віктор Досенко, економістка Марина Хмара, хімік Ігор Комаров та інші вчені розповідали про складні речі просто й доступно.

20. **Галата С.** Ультраправий ухил Європи: наслідки для науки / С. Галата // Світ. – Київ, **2024**. – Лип. (№ 25/26). – С. 3.

На початку червня країни Європейського Союзу обирали 720 депутатів Європарламенту, які на наступні п'ять років визначатимуть напрямки розвитку всіх європейських владних інституцій. Україна уважно відстежувала хід європейських виборів. Адже від них значною мірою залежить підтримка нашої держави у боротьбі з російським агресором, а також і хід офіційних переговорів про вступ України до ЄС, старт яким було дано 25 червня.

21. **Галата С.** Як вистояти і допомогти Україні? Про це йшлося у виступах учасників Загальних зборів НАН України / С. Галата, Л. Остролуцька, Д. Шулікін // Світ. – Київ, **2024**. – Квіт. (№ 15/16). – С. 5–6.

Перспективи інтеграції академічної та університетської науки в сучасних умовах висвітлив завідувач кафедри фізичної хімії Київського національного університету імені Тараса Шевченка член-кореспондент НАН Ігор Фрицький. Особливу увагу у виступі було приділено відділенню цільової підготовки Київського національного університету імені Тараса Шевченка при НАН. На думку Ігоря Фрицького, варто подумати про розширення видів діяльності.

22. **Гармасар В.Г.** Еволюція та хронологія біологічної науки у світі та Україні. Частина 1 // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 1 (123). – С. 111-130.

23. **Головащенко О. С.** Виклики та перспективи розвитку науково-дослідницької сфери в умовах глобалізації / О. С. Головащенко // Право та інновації. – Харків, **2024**. – № 1 (45). – С. 32–37.

24. **Головна** астрономічна обсерваторія НАН України відзначила 80-річний ювілей // Голос України. – Київ, **2024**. – 1 серп. (№ 92). – С. 7.

25. **Головній** астрономічній обсерваторії НАН України – 80 років / пресслужба НАН України за інформацією ГАО НАН України та відділення фізики і астрономії НАН України // Освіта і суспільство. – Київ, **2024**. – № 7 (76), лип. – С. 4–5.

17 липня 2024 року виповнюється 80 років від часу заснування Головної астрономічної обсерваторії (ГАО) Національної академії наук України. Зусиллями кількох поколінь астрономів ГАО перетворилась у відому наукову установу, яка має висококваліфіковані кадри та займає провідне місце з різних напрямів астрономії. Головна астрономічна обсерваторія НАН України (раніше відома як Головна астрономічна обсерваторія АН УРСР) була заснована 17 липня 1944 року за ініціативою видатного вченого, астронома і геофізика, академіка Олександра Яковича Орлова (1880–1954). Обсерваторія розташована в Голосіївському лісі, за 12 км від центру Києва, що дало їй неофіційну назву – Голосіївська.

26. **Гордіца К. А.** Конкурентні програми реформування власності: вітчизняна наукова спадщина кінця XIX – початку XX ст. / К. А. Гордіца // Історія народного господарства та економічної думки України. – Київ, **2023**. – Вип. 56. – С. 107–127.

27. **Гриник І.** "Без наукового забезпечення будь-яка стратегія розвитку провальна". Так вважає в. о. першого віцепрезидента НААН України Ігор Гриник / І. Гриник ; розмову вів М. Петрученко // Світ. – Київ, **2024**. – Трав. (№ 21/22). – С. 6.

Недавній парадокс: НААН офіційно не залучалась до розроблення Національної стратегії розвитку сільського господарства та сільських територій на період до 2030 року. (Щоправда, вчені взяли участь в доопрацюванні цього документа). – Такою є тенденція останніх років, – пояснює Ігор Гриник, – замість сприяння розвитку науки, його систематично пригальмовують.

28. **Гуренко Т.** Сучасне тлумачення та основні цінності академічної доброчесності / Т. Гуренко // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 21–24.

29. **Гурський Ю.** Академічна доброчесність у структурному психоаналізі / Ю. Гурський // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. –

30. **Давимука С. А.** Наука як спосіб нарощування інноваційного потенціалу економіки: проблеми, ризики, перспективи / С. А. Давимука, О. В. Паска // Регіональна економіка. – Львів, **2023**. – № 4 (110). – С. 20–34.

31. **Демченко В.** "Як «зблизити» наукові світи вищої освіти й дослідницьких інститутів" / спілкувалася С. Галата // Світ. – Київ, 2024. – Січ. (№ 3/4). – С. 6.

32. **Дімітров Д.** "Усю діяльність наукової установи спрямовано на зміцнення державності України" / Д. Дімітров // Освіта і суспільство. – Київ, **2024**. – № 8 (77), серп. – С. 10–11.

Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України є однією з провідних державних науково-дослідних установ, відомих в Україні й у світі, що здійснює масштабні наукові дослідження й упровадження новітніх освітніх технологій.

33. **Добров Г. М.** Центральні проблеми організації та управління науковими дослідженнями / Г. М. Добров // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 2 (124). – С. 18–25.

34. **Дубова І.** Академічна доброчесність і штучний інтелект / І. Дубова // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 29–32.

35. **Дячук Л.** Освітньо-науковий міст Україна – Японія / Л. Дячук // Світ. – Київ, **2024**. – Серп. (№ 29/30). – С. 3.

У Києві відбулося перше засідання Українсько-японської спільної комісії з питань співробітництва у галузі освіти, науки та технологій. У засіданні взяла участь делегація Міністерства освіти, культури, спорту, науки та технологій Японії на чолі з міністром Масахіто Моріяма. Були обговорені питання академічних обмінів, підвищення мобільності студентів, спільних

проектів, спрямованих на відбудову України. Японська делегація на чолі з міністром освіти, культури, спорту, науки та технологій Масахіто Моріяма відвідала також КПІ ім. Ігоря Сікорського та завітала до Українсько-японського центру КПІ.

36. **Єгоров І. Ю.** Метод проблемно-орієнтованих оцінок Г. М. Добрава та аналіз ефективності діяльності наукових установ // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 2 (124). – С. 26-32.

37. **Журавльова Л.** Види порушень академічної доброчесності та способи їх запобігання / Л. Журавльова // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 39–42.

38. **Забуга Г. В.** До питання про вітчизняні наукові школи у галузі фізичної хімії (друга половина XIX – початок XX ст.) / Г. В. Забуга // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 1 (123). – С. 131–148.

39. **Загородній А.** Академія: стійкість і перспектива. Нотатки з Загальних зборів НАН України / А. Загородній // Світ. – Київ, **2024**. – Квіт. (№ 15/16). – С. 4.

40. **Зварич О.** Характер і біосенсори. Чим українські вчені зуміли вразити європейських партнерів / О. Зварич // Світ. – Київ, **2024**. – Трав. (№ 21/22). – С. 3.

Попри війну й економічну скруту, українські науковці й далі "тримають марку", викликають подив і захоплення колег з мирних і затишних країн Європи та Америки. Сергій Дзядевич, академік НАН України, заступник директора Інституту молекулярної біології і генетики НАН України, каже, що успіхом на сьогодні можна вважати те, що інститут вистояв і переважна більшість його вчених залишилася працювати в Україні.

41. **Іванова О.** Наукові школи як освітнє середовище та їх трансформація / О. Іванова // Новий колегіум. – Харків, **2024**. – № 2 (114). – С. 18–20.

42. **Кавуненко Л. П.** Публікаційна діяльність учених Національної академії наук України: успішні приклади / Л. П. Кавуненко, В. І. Хоревін, О. П. Костриця // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 1 (123). – С. 43–75.

43. **Каліщук В.** Особливості інтеграції держави, бізнесу, науки та освіти в умовах цифровізації суспільства / В. Каліщук // Матеріали X Міжнародної науково-практичної конференції "Формування механізму зміцнення конкурентних позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах" / Тернопіл. нац. техн. ун-т ім. Івана Пулюя [та ін. ; за заг. ред. О. В. Панухник]. – Тернопіль, **2023**. – С. 22–24.

44. **Клименко О.** Наука про війну... під час війни // Голос України. – Київ, 2024. – 5 берез. (№ 44). – С. 7.

Про всеукраїнську конференцію "Війна Росії проти України (лютий 2014 – лютий 2024)". Під час конференції було підписано Меморандум про співпрацю між військовими і цивільними науковими установами за напрямками досліджень воєнної історії.

45. **Козьма В.** Політика в епоху штучного інтелекту / В. Козьма // Український соціум: політико-психологічний вимір зміни поколінь : [зб. наук. праць] : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., м. Київ, 15 грудня 2023 р. / НАН України, Ін-т політ. і етнонац. досліджень ім. І. Ф. Кураса [та ін. ; за ред. Ю. Ж. Шайгородського]. – Київ ; Ніжин, **2023**. – С. 253–261.

46. **Колісник М.** Гранти для бізнесу: що потрібно знати / М. Колісник ; підготувала С. Галата // Світ. – Київ, **2024**. – Лип. (№ 27/28). – С. 5.

Кожне підприємство, завод, товариство, наукова установа, які, попри війну, намагаються залучити додаткові кошти, зберегти колектив і стати сильнішими, – працюють на перемогу. Одним зі способів знайти додаткове фінансування (особливо у наукомісткому бізнесі) є гранти Рамкової програми "Горизонт Європа".

47. **Комова М. В.** Інформаційні ресурси української термінографії: Харків термінологічний / М. В. Комова, А. І. Петрушка, І. В. Луданов // Вісник Харківської державної академії культури. – Харків, **2023**. – Вип. 64. – С. 35–60.

Розглянуто кількісні та якісні показники видання термінологічних словників, енциклопедій, довідників з українським рядом (УТП) в Харкові протягом 1940–2020 рр. Означено особливості темпоральності видання УТП, проаналізовано галузевий склад УТП, описано домінуючі й периферійні види УТП за способом опису лексичних одиниць. Визначено продуктивність видання УТП у видавництвах Харкова, встановлено рівні публікаційної активності університетів міста у сфері термінографії.

48. **Коростецький В.** Використання штучного інтелекту в логістичному бізнесі / В. Коростецький, П. Дудкін // Матеріали XI Всеукраїнської науково-практичної конференції пам'яті почесного професора Тернопільського національного технічного університету ім. Івана Пулюя, академіка НАН України М. Г. Чумаченка: "Наука, інновації, бізнес: проблеми, перспективи ... : 26 трав. 2023 р. : [тези доп.] / Тернопіл. нац. техн. ун-т ім. Івана Пулюя [та ін.]. – Тернопіль, **2023**. – С. 61–62.

Штучний інтелект (ШІ) надзвичайно швидко розвивається і це вже не тільки іграшка, з якою можна поспілкуватись на різні теми, і не тільки дизайнер, який видає результат за декілька секунд. Це вже більше ніж програма, більше ніж база даних, більше ніж найпотужніша пошукова система і навіть значно більше і глибше ніж вищеперераховане разом узятє. Багато компаній уже використовують штучний інтелект, або розглядають можливості використання штучного інтелекту в найближчому часі для оптимізації бізнес процесів пошуку нових ідей.

49. **Кресіна І. О.** Загрози у науковій та освітній сферах та основні напрями забезпечення інтелектуальної безпеки держави / І. О. Кресіна // Національна стійкість України: стратегія відповіді на виклики та випередження гібридних загроз : нац. доповідь / [Б. В. Бабін та ін. ; редкол.: С. І. Пирожков, О. М. Майборода, Н. В. Хамітов та ін. ; наук. ред., упоряд. О. В. Кресіна] ; НАН України, Секція суспільних і гуманіт. наук. – Київ, **2022**. – С. 374–388.

50. **Кулик Н.** МАН: хто представлятиме Україну на WYEC / Н. Кулик // Світ. – Київ, **2024**. – Верес. (№ 35/36). – С. 5.

6 вересня у коворкінгу Ukrainian Future – бізнес-інкубатору Малої академії наук – уперше відбувся національний конкурс інноваційних бізнес-проектів NYEC (National Youth Entrepreneurship Challenge), переможці якого візьмуть участь у фіналі світового змагання WYEC, що відбудеться 21 листопада в Нью-Йорку. За право безплатно поїхати в Америку на всесвітній конкурс (для 1-го місця передбачена можливість виграти 5 тисяч доларів на розвиток бізнес-ідеї, для 2-го і 3-го – відвідати сайд-івенти WYEC) змагалися 19 молодіжних стартапів, які набрали найвищі бали на фінальному пітчі літнього табору з підприємництва BizCamp.

51. **Кулініченко М. Е.** Релігія у контексті міжнародних відносин. Аналіз релігійної дипломатії під час російсько-української війни / М. Е. Кулініченко // Софія. – Київ, **2023**. – № 2 (22). – С. 111–112.

52. **Литвин Д.** Штучний інтелект як виклик сьогодення академічній доброчесності / Д. Литвин // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 57–61.

53. **Лобань Г. А.** Проблемні питання наставництва науковими дослідженнями здобувачів вищої освіти / Г. А. Лобань, М. О. Фаустова, Ю. В. Чумак // Актуальні проблеми сучасної медицини. – Полтава, **2024**. – Т. 24, вип. 1 (85). – С. 185–188.

54. **Лущик І.** Сучасні проблеми редакційної політики наукового журналу / І. Лущик, А. Тяпкін // Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : зб. матеріалів міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 100-річчя від дня народження М. С. Романова, (Харків, 17 трав. 2024 р.) / М-во юстиції України, Нац. наук. центр "Ін-т суд. експертиз ім. М. С. Бокаріуса" ; [редкол.: С. Тюленев (гол.) та ін.]. – Харків, **2024**. – С. 154–156.

55. **Мазонюк Є.** Чорнобиль актуальний і в час війни. Уперше українського науковця обрано членом Норвезької академії наук і літератури / Є. Мазонюк // Україна молода. – Київ, **2024**. – 12 черв. (№ 24). – С. 8.

У травні в Гранд-отелі Осло відбулися щорічні збори Норвезької академії наук і літератури, де прозвучали імена і були вручені дипломи її нових членів,

обраних у 2024 році. Єдиним українцем, який став членом такої представницької наукової спільноти, став директор Українського науково-дослідного інституту сільськогосподарської радіології Національного університету біоресурсів і природокористування, доктор біологічних наук професор Валерій Кашипаров. Він отримав надзвичайне міжнародне визнання за свої досягнення в галузі радіології та радіобіології.

56. **Максіменцева Н. О.** Виклики застосування штучного інтелекту у сфері публічного управління, врядування та послуг / Н. О. Максіменцева, М. Г. Максіменцев // Інвестиції: практика та досвід. – Київ, **2024**. – № 4, лют. – С. 204–213.

57. **Маліцький Б. А.** Квантова властивість наукового знання: евристична точка зору / Б. А. Маліцький // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 1 (123). – С. 3–20.

58. **Москаленко М.** Академічна доброчесність при роботі зі статистичними матеріалами / М. Москаленко // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 74–78.

59. **Мудраков М.** 3D та фотограмметричне моделювання як засоби візуалізації втраченого при реставрації архітектурних об'єктів / М. Мудраков // Тези доповідей III Міжнародної науково-практичної конференції "Гагенмейстерські читання" : [на тему]: Європейська Україна: культура, мистецтво, ідентичність : К-ПНУ ім. І. Огієнка, м. Кам'янець-Подільський, 1–2 груд. 2023 р. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. І. Огієнка (Україна) [та ін. ; упоряд. С. Луць ; редкол.: С. Копилов та ін.]. – Кам'янець-Подільський, **2024**. – С. 223–225.

Розглядається основні передумови, теоретичні основи та надаються результати експериментальної перевірки запропонованого метода – фотограмметричне моделювання технологій реставрації пам'яток архітектури, заснованого на використанні інструментарію фотограмметрії, та який являє собою процес взаємодії окремих фотограмметричних образів,

що моделюють певні стани предметів праці на етапах створення будівельної продукції.

60. **Назаренко О.** Русифікація освіти в Україні та розвиток наукових пошуків у педагогічній науці ХХ – початку ХХІ століття / О. Назаренко // Освіта. Інноватика. Практика. – Суми, **2024**. – Т. 12, № 5. – С. 43–49.

61. **Наукова** спільнота України відзначена нагородою "Сміливість думати" // Голос України. – Київ, **2024**. – 1 серп. (№ 92). – С. 7.

Щороку міжнародна мережа академічних інституцій Scholars at Risk (SAR) відзначає вчених з усього світу, які демонструють взірцеву прихильність захисту і просуванню академічних свобод. У 2024 році нагородою "Сміливість думати" були вшановані вчені України – за мужність, стійкість і непохитну відданість своїй справі попри війну. Відзнаку від усієї української академічної спільноти прийняв Маріупольський державний університет, як переміщений, але нескорений заклад освіти. Урочисте вручення відбулося 26 червня на Всесвітньому конгресі SAR у Вільнюсі. Нагороду отримала доцентка кафедри маркетингу та туризму Катерина Горюнова, яка наразі перебуває в Литві й координує Центр МДУ на базі Університету Вітовта Великого.

62. **Науковці** Національної академії наук України – щодо проекту закону України "Про обчислення часу в Україні" // Голос України. – Київ, **2024**. – 31 лип. (№ 91). – С. 4.

63. **Науковці** створили і розвивають інтернет-ресурс про українських біженців та переселенців // Голос України. – Київ, **2024**. – 1 серп. (№ 92). – С. 7.

Науковці двох підрозділів Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського – Національної юридичної бібліотеки України та Інституту інформаційних технологій – розробили і регулярно наповнюють інформаційно-аналітичний ресурс "Біженці та вимушено переміщені особи".

64. **(Не)Відомі** випускники Львівської політехніки : біогр. довідник. Вип. 1 / [П. В. Вербицька, Р. С. Самотий, Ю.М. Курдина та ін. ; уклад.: Р. Мельник, Р. Самотий ; бібліогр. ред.: М. Сергєєва] ; М-во освіти і науки України, Нац. ун-т "Львів. політехніка". – Львів, **2022**. – 295, [1] с. : іл., фот.

65. **Олексій Я.** Історична доба у світлі наукової дискусії української еміграції другої половини 40-х рр. ХХ століття / Я. Олексій // Молода нація. – Київ, **2002**. – № 2 (23). – С. 24–39.

66. **Остролуцька Л.** Інститути НАН України успішні у програмі "Євратом" / Л. Остролуцька, Д. Шулікін // Світ. – Київ, **2024**. – Верес. (№ 35/36). – С. 3.

12 вересня 2024 року відбулося друге засідання Спільного комітету Україна – ЄС / Євратом з досліджень та інновацій. Уперше після підписання Угоди "Горизонт Європа" засідання було проведено в Україні. Засідання відбулося в гібридному форматі в Міністерстві освіти і науки України та Національному технічному університеті України "Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського". Основні питання під час обговорення: Стан української науково-дослідної системи: огляд ключових реформ, потреб, впливу військової агресії росії на екосистему досліджень та інновацій, роль досліджень у реконструкції, нові політичні ініціативи і стратегічний план Міністерства освіти і науки України до 2027 року.

67. **Остролуцька Л.** На словах – засуджуємо, на ділі – співпрацюємо? / Л. Остролуцька // Світ. – Київ, **2024**. – Черв. (№ 23/24). – С. 5.

Поки українські воїни захищають свою землю і весь світ від рашизму, є люди, країни, організації та структури, які й далі співпрацюють з країною-терористом, її науковими спільнотами, чим підтримують війну росії в Україні. Особливо гірко і незрозуміло, коли так роблять представники вільного демократичного світу, організації та спільноти, які на словах засуджують агресію. Мабуть, справжнісіньким шоком для науковців Сумського державного університету стали результати їхнього дослідження, коли вони отримали докази співпраці академічного видавництва Elsevier, яке є власником бази Scopus, з російською федерацією – вже після початку повномасштабного вторгнення її в Україну. Після того, як професори Сумського державного університету, доктори економічних наук Олексій Пластун та Інна Макаренко перевірили факти, які підтвердили співпрацю Elsevier/ Scopus з російською федерацією під час широкомасштабної війни, СумДУ звернувся з листом до Міністерства науки і освіти України, доєднавши до нього Аналітичну записку авторів дослідження.

68. **Остролуцька Л.** Наука працює на перемогу і під час війни, і в час відбудови та оновлення України / Л. Остролуцька // Світ. – Київ, **2024**. – Квіт. (№ 15/16). – С. 1.

Ця думка лейтмотивом проходила крізь доповідь президента НАН України академіка Анатолія Загороднього та учасників обговорення на сесії Загальних зборів НАН України Щороку навесні, зазвичай у квітні, відбуваються Загальні збори Національної академії наук України. За традицією Звіт про діяльність Академії – як огляд основних результатів та показників наукової та науково-організаційної діяльності – оприлюднюється заздалегідь. Жодна доповідь не здатна вмістити всього того, над чим працювали 14 відділень, 145 наукових установ, у яких – понад 24 тисячі працівників. Нинішній звіт (в електронному форматі) "Національна академія наук України у 2023 році" займає майже 600 сторінок.

69. **Остролуцька Л.** Поповнення лабораторій, зелена енергетика та ШІ / Л. Остролуцька, Д. Шулікін // Світ. – Київ, **2024**. – Верес. (№ 35/36). – С. 3.

Інформація про нове сучасне обладнання лабораторій Київської Політехніки: якісне сучасне обладнання є запорукою якісної підготовки висококонкурентних інженерних фахівців, яких не можна підготувати на застарілому обладнанні з 70–80-х років. На цьому в інтерв'ю газеті "Світ" акцентував ректор КПІ ім. Ігоря Сікорського Анатолій Мельниченко. Яке ж поповнення протягом останнього часу отримали лабораторії провідного технічного університету України і які подальші перспективи в цьому напрямку?

70. **Павлова Ю.** Етика дослідницької практики в сучасній науці / Ю. Павлова // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 78–81.

71. **Панухник О.** Академічна грамотність у наукових дослідженнях: феномен чи досяжна місія? / О. Панухник // Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції "Формування механізму зміцнення позицій національних економічних систем у глобальному, регіональному та локальному вимірах" : [зб. тез доп., Тернопіль, 03 лист. 2023 р.] / Терноп. нац. техн. ун-т

ім. І. Пулюя, Терноп. міськрада [та ін. ; за заг. ред. О. В. Панухник]. – Тернопіль, **2023**. – С. 38–39.

72. **Пастущенко І. П.** Механізми публічного управління в сфері медичного обслуговування як предмет наукових досліджень / І. П. Пастущенко // Інвестиції: практика та досвід. – **2024**. – № 4. – С. 249–253.

73. **Петкова Т.** "Сучасна консультативна психологія в Україні відповідає найкращим світовим зразкам" / Т. Петкова // Освіта і суспільство. – Київ, **2024**. – № 5 (74), трав. – С. 10–11.

Наразі психологія, як теоретична, так і практико-орієнтована, переживає в Україні період надзвичайної затребуваності. Ставлення ж до психології з боку соціуму – наукового загалу, держави, пересічних громадян – невиправдано різне. Від непорозуміння – до крайнього занепокоєння про долю психології як науки, а також і соціуму, для успішного розвитку якого вона є вкрай необхідною. У короткому інтерв'ю добре знаних в Україні Тетяни Петкової (психолога і журналіста) і Олександра Бондаренка (вченого-психолога, академіка НАПН України) висвітлено деякі питання, пов'язані із розвитком психології в Україні.

74. **Плахотнюк Н.** Вплив культурного, історичного і соціального контекстів на академічну доброчесність / Н. Плахотнюк // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 81–85.

75. **Погосова Н.** Психологічний аналіз академічних викликів як детермінант порушення академічної доброчесності / Н. Погосова // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 85–89.

76. **Подрез-Ряполова І. В.** Правове забезпечення цілісності інноваційного процесу в умовах наближення України до членства в ЄС / І. В. Подрез-Ряполова // Право та інновації. – Харків, **2024**. – № 1 (45). – С. 44–50.

Розглянуті окремі заходи для переходу до інноваційного зростання шляхом збільшення фінансування наукових досліджень, перегляду пріоритетних напрямів розвитку науки і техніки, стимулювання інноваційної діяльності, законодавчого унормування державної підтримки малого інноваційного бізнесу, стимулювання діяльності венчурного бізнесу тощо. Визначені наступні основні чинники забезпечення цілісності інноваційного процесу: належне нормативно-правове забезпечення інноваційного процесу (яке повинно мати системний характер); забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури (в тому числі реалізація напрямів стратегічного планування щодо фінансування) та належне інформаційне забезпечення інноваційного процесу.

77. **Портнягіна М.** Мотиваційні аспекти порушень академічної доброчесності та їх наслідки / М. Портнягіна // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, 2024. – С. 90–92.

78. **Радуцький М.** Для інститутів Національної академії медичних наук розробили дорожню карту входження в єдиний медичний простір / М. Радуцький // Голос України. – Київ, 2024. – 14 серп. (№ 101). – С. 7.

Підготували юридичний аналіз щодо особливостей входження установ Національної академії медичних наук до ПМГ та надали відповіді на питання, які виникають у керівництва академії. У відповідь на звернення Комітету Верховної Ради України з питань здоров'я нації експерти USAID та міжнародної аудит-консалтингової корпорації Deloitte підготували юридичний аналіз щодо особливостей входження установ Національної академії медичних наук до ПМГ та надали відповіді на питання, які виникають у керівництва академії. Про це заявив голова Комітету з питань здоров'я нації Михайло Радуцький у блозі онлайн-медіа "Лівий берег".

79. **Рачинський А. П.** Інтеграція штучного інтелекту в урбанізаційні процеси задля сталого розвитку територій / А. П. Рачинський // Інвестиції: практика та досвід. – Київ, 2024. – № 4, лют. – С. 190–196.

80. **Розподіл ролей користувачів системи рейтингування науково-педагогічних працівників** / М. О. Солдатова, А. М. Губський, А. В. Максимюк,

Д. О. М'яч // Телекомунікаційні та інформаційні технології. – Київ, 2024. – № 1 (82). – С. 106–113.

81. **Романовська Д.** Питання академічної доброчесності у науково-дослідницькій діяльності / Д. Романовська // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, 2024. – С. . 92–95.

82. **Самохіна Н.** Академічні наукові видання у централізованій інфраструктурі відкритих публікацій / Н. Самохіна, І. Пелюховська // Бібліотечний вісник. – Київ, 2024. – № 1 (273). – С. 3–11.

83. **Саяпіна С.** Проблема формування ціннісних орієнтацій молоді: науковий дискурс сучасних дослідників / С. Саяпіна, І. Боженко // Гуманізація навчально-виховного процесу. – Краматорськ, 2024. – № 1 (105). – С. 79–90.

84. **Сергійчук В.** Глас кремля з галицького П'ємонту. Що не так із повчанням науковиці міністра освіти і науки щодо Голодомору-геноциду / В. Сергійчук // Сурма : укр. незалежна газ. – [Б. м.], 2024. – Квіт. – С. 63–65.

Збірник публікацій до 90-х роковин голодомору-геноциду українців.

85. **Сергійчук В.** Українські назви "російської" зброї / В. Сергійчук // Україна молода. – Київ, 2024. – 14 серп. (№ 33). – С. 5.

"З початком широкомасштабного вторгнення росіян на терени України за поребриком особливо посилюються інформаційні атаки щодо звичного для «руського мира» привласнення українських талантів. Конфуз вийшов з розповіддю Марії Позднякової «Боевой Духов. Как деревенский богатырь создавал непробиваемые танки». Автор, щоправда, не вказує, в якій же це «русской деревне» встановлено відповідно до радянського законодавства погруддя тричі героя Миколи Духова. Бо ж воно прикрашає українське село Веприк, неподалік історичного міста Гадяч. Саме звідси він пішов у великий світ і саме це полтавське село гордиться, що його уродженець не тільки першим з українців став тричі героєм соціалістичної праці, а й лауреатом ленінської і п'яти державних премій срср, генерал-лейтенантом інженерно-технічної служби, членом-кореспондентом Академії наук срср. Через 60 років після передчасної смерті Миколи Духова в москві нарешті визнають його

пріоритет у створенні в 1939 році на ленінградському Кіровському заводі першого важкого танка KB з дизельним двигуном, який став несподіванкою для гітлерівців – у радянські часи авторство приписували іншій особі. Лише тепер пишуть, що «це його танки розносили в пух і прах бронемашини Третього рейху, переважаючи їх у бойовій потужності, маневреності, швидкості й прохідності». До речі, серед німецьких танкістів ця бойова машина була відомою під назвою «Дух-панцир»".

86. **Симоненко Т.** Міжнародні бібліографічні бази цитувань у системі науково-інформаційної діяльності / Т. Симоненко, Л. Матвійчук // Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Київ, **2023**. – Вип. 67. – С. 277–292.

87. **Сікора Я.** Розвиток цифрової компетентності наукових і науково-педагогічних працівників засобами відкритих освітньо-наукових інформаційних систем: вітчизняний досвід / Я. Сікора, С. Іванова, А. Кільченко // Освіта. Інноватика. Практика. – Суми, **2024**. – Т. 12, № 5. – С. 73–79.

88. **Смирнова К.** Науково-освітня дипломатія в умовах воєнного стану в Україні як інструмент публічної дипломатії / К. Смирнова // Україна дипломатична. – Київ, **2022**. – Вип. 23. – С. 442–449.

89. **Смірнова А.** Штучний інтелект у попередженні порушень академічної доброчесності / А. Смірнова, О. Балашевич // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення: зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 99–101.

90. **Соколов В.** Науково-дослідна робота у провідних бібліотеках України 1920 – 1930-х рр. / В. Соколов // Бібліотечний форум: історія, теорія і практика. – Київ, 2024. – № 2 (36). – С. 46–55.

91. **Сопілко І.** Міжнародний юридичний форум до Дня науки / І. Сопілко // Юридичний вісник України. – Київ, 2024. – 17–31 трав. (№ 20/22). – С. 12–14.

Шістнадцятого – сімнадцятого травня на Юридичному факультеті в змішаному форматі відбувся VII Міжнародний молодіжний науковий юридичний форум до Дня науки. До обговорення проблем сучасної юридичної

освіти долучилися вчені, державні і громадські діячі, судді та юристи – практики із 10 країн світу, 12 регіонів України, 23-х установ та організацій, 33-х закладів вищої освіти.

92. **Сопілко І.** Синергія досвіду та молодості в науці: приклад Київського університету права НАН України / І. Сопілко // Юридичний вісник України. – Київ, **2024**. – 16–31 серп. (№ 33/34). – С. 18–21.

93. **Суріна Г. Ю.** Синергетичний підхід до інтеграції науки, освіти і виробництва / Г. Ю. Суріна // Продовольча безпека України в умовах війни і післявоєнного відновлення: глобальні та національні виміри : міжнар. форум : тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. : 30–31 трав. 2024 р., м. Миколаїв / М-во освіти і науки України, Нац. акад. аграр. наук України, Миколаїв. обл. військ. адмін. [та ін. ; редкол.: В. С. Шебанін (голов. ред.) та ін.]. – Миколаїв, **2024**. – С. 328–330.

94. **Схвалено** "Дорожню карту використання науки, технологій та інновацій для досягнення цілей сталого розвитку" // Освіта і суспільство. – Київ, **2024**. – № 1 (70), січ. – С. 3.

Усвідомлюючи важливе значення сфери науки, технологій та інновацій для досягнення Цілей сталого розвитку, подолання наслідків російської агресії та післявоєнного відродження України, Міністерство освіти і науки України спільно з Державною науковою установою "Український інститут науково-технічної експертизи та інформації розробило Дорожню карту використання науки, технологій та інновацій для досягнення Цілей сталого розвитку, яку 22 грудня 2023 року схвалено на засіданні Колегії Міністерства освіти і науки України. Дорожню карту (ДК) розроблено за методикою ООН з урахуванням рекомендацій з підготовки дорожніх карт використання науки, технологій та інновацій для досягнення Цілей сталого розвитку, наданих Спільним дослідницьким центром Європейської комісії (JRC/EC). Основна мета ДК – збільшення внеску системи науки, технологій та інновацій у досягнення національних Цілей сталого розвитку через вирішення закріплених за ними завдань.

95. **VII Міжнародна** науково-практична конференція "Наукова еліта у розвитку держав" // Голос України. – Київ, **2024**. – 1 серп. (№ 92). – С. 7.

Основною метою конференції було обговорення стратегічних питань освіти і науки в умовах воєнного стану та в періодповоєнного оновлення України, розширення міжнародного партнерства.

96. **Тижневі** освітянські та наукові новини // *Голос України*. – Київ, **2024**. – 30 серп. (№ 113). – С. 3.

Відбулося засідання комітету Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій.

97. **Тижневі** освітянські та наукові новини // *Голос України*. – Київ, **2024**. – 1 верес. (№ 115). – С. 8.

В Україні ще у чотирьох університетах викладатимуть курс із відкритих даних. На пресконференції у Львівському національному університеті імені Івана Франка за сприяння Міністерства цифрової трансформації України відбулася презентація курсу «Журналістика даних». Журналістика даних – це один із трендів у медіа в усьому світі. Журналісти, зокрема розслідувачі, беруть за основу для матеріалів відкриті дані: бюджети міст, декларації посадовців, рішення судів, інформацію про забудовників тощо. Однак з відкритими даними треба вміти працювати, така робота вимагає спеціальних знань та навичок.

98. **Тижневі** освітянські та наукові новини // *Голос України*. – Київ, **2024**. – 11 черв. (№ 54). – С. 6–7.

МОН інформує про особливості вступної кампанії 2024 року на бакалавра (магістра ветеринарного, медичного та фармацевтичного спрямування) для осіб, які зареєстровані на тимчасово окупованій території або в населених пунктах, де ведуться активні бойові дії станом на 01 липня 2024 року.

99. **Тижневі** освітянські та наукові новини // *Голос України*. – Київ, **2024**. – 30 квіт. (№ 23). – С. 1, 7.

Кабінет Міністрів України ухвалив рішення про затвердження переліку пріоритетних тематичних напрямів наукових досліджень і науково-технічних розробок.

100. **Ткаченко Л.** Завдання освітніх наук на сучасному етапі державотворення / Л. Ткаченко // *Освіта і суспільство*. – Київ, **2024**. – № 8 (77), серп. – С. 3–5.

22 серпня засідання Президії Національної академії педагогічних наук України розпочато урочистими хвилинами з нагоди відзначення 33-ї річниці Незалежності України й шануванням пам'яті загиблих за цілісність і свободу нашої держави. Питання, що розглянуто першим – "Про відзначення 33-ї річниці незалежності України і завдання НАПН України на сучасному етапі державотворення".

101. **Ткаченко Л.** "Приплив піднімає всі кораблі" / Л. Ткаченко // Освіта і суспільство. – Київ, **2024**. – № 7 (76), лип. – С. 6–7.

Інтерв'ю з академіком НАН України і НАПН України, президентом НЦ "Мала академія наук України" Олексієм Довгим про діяльність із започаткування манівського руху в Україні, наукову освіту й місце природничо-математичних наук у розвитку держав.

102. **Томашевський Р.** (Не) можливі шляхи трансформації академічних викладачів / Р. Томашевський // Новий колегіум. – Харків, **2024**. – № 2 (114). – С. 20–23.

103. **Тулюпа Р.** Академічна доброчесність при використанні штучного інтелекту / Р. Тулюпа // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 105–109.

104. **Туниця Ю.** Війнам – війна! Від Української Формули Миру до глобальної доктрини бінарної екологічної та воєнної безпеки – стратегічне завдання науковців та освітян / Ю. Туниця, Т. Туниця // Світ. – К., **2024**. – Верес. (№ 35/36). – С. 7.

Осмилення Української Формули Миру спонукає до глибоких роздумів про післявоєнне майбутнє людства, зокрема про роль і місце України в новій системі глобальної безпеки. Як будемо жити після війни? Якою має бути нова система надійної міжнародної безпеки замість уцят зруйнованої сьогодні злочинною російською війною проти України та воєнними конфліктами й напругою в інших регіонах планети? Як виховати нову людину з еколого-економічним, пацифістським світоглядом? Пошук відповідей на ці питання – архіважливе стратегічне завдання науковців та освітян. Чорнобильська трагедія та кривава російська війна на території України з її вже очевидними

найжахливішими наслідками – геноцидом та екоцидом – найпереконливіше довели, що основними реальними загрозами знищення життя на Землі є антиекологічний спосіб господарювання та безглузді війни надпотужною, щораз досконалішою зброєю.

105. Утєвський С. НСД – чи ходитимуть гроші за дослідником?
/ С. Утєвський // Світ. – Київ, **2024**. – Верес. (№ 35/36). – С. 4.

Фахівці, які мали специфічні знання та навички, здавна об'єднувалися в спілки, їхні імена вносили в різного роду реєстри, що були формальним визнанням їхніх кваліфікації та статусу. Схожі реєстри мають науковці, наприклад, у Мексиці, де була створена Національна система дослідників для припинення "витоку мізків" під час економічної кризи. Очевидно, що ми досягли моменту, коли слід скористатися цим міжнародним досвідом і додати до нього важливі риси, що розв'яжуть серйозні проблеми, які заважають плідному розвитку нашого дослідницького сектору. Українські освіта й наука перебувають у стані докорінної трансформації та крім того страждають від геноцидальної агресії, метою якої є знищення демографічного й інтелектуального потенціалу української нації. Науковий комітет Національної ради України з питань розвитку науки і технологій запропонував створити Національну систему дослідників, яка має бути реєстром активних науковців міжнародного рівня. До системи включатимуть дослідників на підставі найкращих міжнародних практик. Згодом члени цієї системи отримають певне фінансування.

106. Фельцан Г. Міжнародна конференція з неорганічної хімії в Україні
/ Г. Фельцан // Освіта і суспільство. – Київ, **2024**. – № 6 (75), черв. – С. 5.

3–6 червня в Ужгородському національному університеті стартувала XXI Міжнародна конференція з неорганічної хімії в Україні. До Ужгородського національного університету з'їхалися видатні хіміки зі всієї країни та закордону. Партнери конференції: Міністерство освіти і науки України, Національна академія наук України, Ужгородський національний університет, Інститут загальної та неорганічної хімії ім. Вернадського, Університет гуманітарних та природничих наук ім. Яна Длугоша, Пряшівський університет.

107. **Фетько О.** Наукометрія як засіб оцінювання наукових здобутків вчених Ужгородського національного університету / О. Фетько // Бібліотечний форум. – Київ, **2024**. – № 2 (36). – С. 30–32.

Досліджується аналітика бібліометричних показників вчених Ужгородського національного університету та ролі наукової бібліотеки у популяризації публікаційної активності вчених вишу, з метою підвищення вебметричного рейтингу університету. Висвітлюється досвід на вплив бібліотечної аналітики щодо продуктивності та підняття ступеня розповсюдження досліджень в академічній громаді.

108. **Харченко А.** Проблема академічної доброчесності в контексті розвитку штучного інтелекту / А. Харченко // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 110–113.

109. **Хаустов М. М.** Розвиток наукових досліджень у сфері стартапів: бібліометричний і контент-аналіз / М. М. Хаустов // Проблеми економіки. – Харків, 2023. – № 3 (57). – С. 42–51.

110. **Хилько М. І.** Щодо врегулювання процесів академічної міграції / М. І. Хилько // Розвиток українознавства в умовах повномасштабної російсько-української війни: від захисту культурної спадщини України до консолідації українців і світового українства : зб. мат. міжнар. наук.-практ. конф. [(26.10.23 р., м. Київ, НДІУ)] / М-во освіти і науки України, НДІ українознавства, Від. укр. Етнології ; [авт.-упоряд.: Ю. С. Фігурний]. – Київ, **2024**. – С. 236–239.

111. **Целуйко Л.** Відкриті дані та їх роль у забезпеченні прозорості та доброчесності наукових досліджень / Л. Целуйко // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 113–115.

112. **Чижевський Б.** Науку в Україні творять особистості / Б. Чижевський // III Всеукраїнські наукові читання з міжнародною участю "Свою Україну любіть!" : зб. мат. – Київ, **2024**. – С. 115–119.

Історія створення Інституту українознавства на базі КНУ імені Тараса Шевченка.

113. **Чуніхіна С.** Разом із державою / С. Чуніхіна // Освіта і суспільство. – Київ, 2024. – № 7 (76), лип. – С. 12–15.

Про відзначення 30-річчя з дня створення Інституту соціальної та політичної психології НАПН України: хроніка становлення, визначні події і видатних вчених галузі. Днями інститут соціальної та політичної психології НАПН України відзначив своє тридцятиріччя. Він підійшов до цієї події у статусі потужної академічної установи унікального профілю, коліски знаних в Україні та за рубежем наукових шкіл, а також дієвого осередка психологічної підтримки дітей і дорослих, військових і цивільних.

114. **Шаповалова О. В.** Адаптування інструментів державно-приватного партнерства до потреб відбудови наукової інфраструктури / О. В. Шаповалова, С. В. Терещенко // Право та інновації. – Харків, 2024. – № 1 (45). – С. 102–108.

115. **Шашина М. В.** Обмеження використання емпіричних методів в наукових дослідженнях економіки / М. В. Шашина // Інвестиції: практика та досвід. – Київ, 2024. – № 11, черв. – С. 7-11.

116. **Швець В.** Інформаційна ємність мов народів світу / В. Швець // Слово Просвіти. – Київ, 2024. – 1–7 серп. (№ 30). – С. 10.

Світ влаштований так, що закони природи насправді є законами математики. Саме сучасна математика стала інструментом, що дозволяє описати і зрозуміти світ. Найкраще було б сказати так: "Математика є мовою природи". Характерною ознакою математики як мови є її лаконічність, тобто висока інформаційна ємність математичних записів. Найфундаментальніші закони природи вдається записати за допомогою невеликої кількості математичних символів. ●

117. **Шевченко І.** Набуття ступеня доктора філософії: виклики для наукової спільноти в Україні / І. Шевченко, І. Змієва // Новий колегіум. – Харків, 2024. – № 2 (114). – С. 23–25.

118. **Шендеровський В.** Збереження могил видатних українських вчених як складова національної пам'яті / В. Шендеровський // Міжнародна

науково-практична конференція "Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку": 26 квіт. 2024 р. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Каф. країнознавства та туризму, Каф. історії світ. українства [та ін. ; упоряд. І. Винниченко]. – Київ, **2024**. – С. 267–269.

119. **Шер Г. С.** "Українські вчені не мають чекати, доки світ прийде до них" / Г. С. Шер ; сілкувалася Світлана Галата // Світ. – Київ, **2024**. – Лип. (№ 27/28). – С. 6.

Як унеможливити використання науки як інструменту російської пропаганди? Чи знає світова наукова спільнота про потреби українських науковців під час війни? Як розповідати про потреби української науки, щоб це почули? А також – як вибудувати систему впровадження наукомістких інновацій у виробництво? Ці та інші запитання ми поставили Герсону С. Шеру – доктору філософії, члену Колегії міжнародних радників Національного фонду досліджень України.

120. **Шеремета Ю.** Успіх вихованців МАН на GENIUS Olympiad / Ю. Шеремета // Освіта і суспільство. – Київ, **2024**. – № 6 (75), черв. – С. 3.

Українська делегація повернулася до Києва з найбільшого у світі конкурсу проєктів екологічного спрямування – GENIUS Olympiad. Упродовж чотирьох днів вихованці Малої академії наук представляли власні екоідеї міжнародній спільноті в США. Загалом українські підлітки привезли 46 нагород. GENIUS Olympiad Ukraine – перша у світі ліцензійна національна Олімпіада Геніїв, яка є єдиним відбором учасників з України до участі у GENIUS Olympiad. Олімпіада геніїв – це міжнародний конкурс шкільних проєктів з екологічних питань, що був заснований та організований Terra Science and Education, а його партнером є Рочестерський технологічний інститут.

121. **Шулікін Д.** Зондуємо Землю – вивчаємо геоекологічні проблеми / Д. Шулікін // Світ. – Київ, **2024**. – Трав. (№ 21/22). – С. 8.

Наслідки видобутку корисних копалин і поховання відходів, прогнозування пожеж, стан водойм і вплив на довкілля бойових дій – ці та багато інших проблем успішно досліджують за допомогою дистанційного зондування Землі. Про застосування відповідних технологій у вивченні геоекологічних проблем України на засіданні Президії Національної академії наук України розповів директор Центру аерокосмічних досліджень Землі Інституту геологічних

наук, член-кореспондент НАН Михайло Попов. Дослідники центру дістають інформацію з супутників, повітряних платформ, а також використовують наземні дані. Як розповів Михайло Попов, в установі є парк БпЛА, апаратура для польових спостережень і вимірювань.

122. **Шулікін Д.** Штучний інтелект: тренди, перспективи, ризики / Д. Шулікін // Світ. – Київ, 2024. – Черв. (№ 23/24). – С. 4–5.

Тема штучного інтелекту – одна з провідних у контексті розвитку науки й інновацій у глобальному масштабі. Як ШІ змінить життя людства і які ризики створює вже нині? Протягом двох днів на Міжнародному форумі "Штучний інтелект: глобальний діалог", що відбувся в КПІ ім. Ігоря Сікорського, українські й закордонні експерти обговорювали сучасне і майбутнє новітніх технологій. Окрім того, в рамках форуму відбулася підсумкова науково-технічна конференція II Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт зі штучного інтелекту, а також конкурс стартап-проектів та інженерних розробок із ШІ, який є проміжним етапом XIII Міжнародного фестивалю інноваційних проектів Sikorsky Challenge 2024. Вплив ШІ на видозміну професій, підходів до освіти, а також проривні технології, які побачать світ найближчим часом, – над цими питаннями експерти розмірковували під час панельної дискусії "Штучний інтелект: стратегічне бачення майбутнього", що відбулась у рамках форуму.

123. **Щеголева Н.** Психологічні передумови, потенційні ризики та способи контролю за використанням ChatGPT в академічній сфері / Н. Щеголева // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, 2024. – С. 121–124.

124. **Яковлева О. В.** Досягнення гендерного балансу на ринку праці як умова стійкого розвитку – напрямок співпраці науки, бізнесу і держави / О. В. Яковлева, В. М. Щербина // Новий колегіум. – Харків, 2024. – № 2 (114). – С. 3–11.

125. **Яременко Л.** Архіви і наука: потенціал, інновації, професійні компетенції / Л. Яременко, О. Січова, О. Загорецька // Бібліотечний вісник. – Київ, **2023**. – № 4 (272). – С. 108–111.

5 жовтня 2023 року в рамках Міжнародної наукової конференції «Бібліотека. Наука. Комунікація. Актуальні питання збереження та інноваційного розвитку наукових бібліотек» Інститут архівознавства НБУВ провів тематичну секцію під назвою "Архіви і наука: потенціал, інновації, професійні компетенції". Наукові керівники секції – директорка Інституту архівознавства НБУВ Л. М. Яременко та завідувачка відділу архівознавства і документознавства Інституту архівознавства НБУВ, кандидатка історичних наук О. В. Січова, учений секретар і модератор відео конференції – старша наукова співробітниця відділу архівознавства і документознавства Інституту архівознавства НБУВ, кандидатка історичних наук, старша наукова співробітниця О. М. Загорецька. Засідання відбулося в офлайн та онлайн форматах.

126. **Ярошенко Т. О.** Актуальні питання оцінювання суспільного впливу наукових досліджень / Т. О. Ярошенко, О. І. Ярошенко // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 2 (124). – С. 52–82.

127. **Яценко Н.** Наступність трансгресивних тенденцій / Н. Яценко // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 125–127.

128. **Shevchenko A.** Parametric mathematical model of seismoacoustic monitoring of a single mortar explosion / A. Shevchenko, I. Yarmolai // Телекомунікаційні та інформаційні технології. – Київ, **2024**. – № 1 (82). – С. 123–130.

Параметрична математична модель сейсмоакустичного моніторингу одиночного вибуху міномета.

Наука за кордоном

129. **Бартош О.** Дисертаційне дослідження та альтернативні можливості презентації результатів дослідницької діяльності бакалаврів у Великій Британії

/ О. Бартош // Науковий вісник Ужгородського університету. Педагогіка. Соціальна робота. – Ужгород, **2024**. – Вип. 1 (54). – С. 13–17.

130. **Галата С.** "Українську лінію" синхротронного випромінювання створять у Польщі. Але чому б Україні не мати власний синхротрон у майбутньому? / С. Галата // Світ. – Київ, **2024**. – Лип. (№ 25/26). – С. 3.

Про сталі дослідження, науку в епоху ШІ, оцінювання наукових робіт, розвиток інфраструктури та інші важливі питання дискутували учасники 12-го міжнародного щорічного саміту Глобальної дослідницької ради (GRC) у місті Інтерлакен, у Швейцарії. Щорічний саміт GRC є однією з найважливіших подій наукової спільноти світу. У ньому беруть участь представники національних і приватних фондів та організацій з різних країн, – щоб "звірити годинники" наукової спільноти та обговорити майбутні стратегічні партнерства. Наука – не поза політикою! Однією з найважливіших тем саміту (і під час засідання Європейського регіонального відділення ради, і під час онлайн-пресконференції "Світло для України" та інших зустрічей) була тема підтримки України і потреб українських науковців під час війни. Швейцарці сподіваються також, що дослідження в центрі Solaris стануть передумовою для розвитку цього наукового напрямку на національному рівні і в Україні.

131. **Галата С.** Ультраправий ухил Європи: наслідки для науки / С. Галата // Світ. – Київ, **2024**. – Лип. (№ 25/26). – С. 3.

На початку червня країни Європейського Союзу обирали 720 депутатів Європарламенту, які на наступні п'ять років визначатимуть напрямок розвитку всіх європейських владних інституцій. Україна уважно відстежувала хід європейських виборів. Адже від них значною мірою залежить підтримка нашої держави у боротьбі з російським агресором, а також і хід офіційних переговорів про вступ України до ЄС, старт яким було дано 25 червня. Про результати виборів у контексті розвитку та фінансування науки розповідають європейські оглядачі. Як пише видання Science, ультраправий ухил Європи змушує вчених насторожитися, втім, наслідки виборів "могли бути набагато гіршими" (<http://surl.li/uklsz>).

132. **Єреп Д.** Система морально-етичних цінностей ізраїльської психології в контексті академічної доброчесності / Д. Єреп // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення: зб. матеріалів наук.-пед. студій,

23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 32–34.

133. **На Жигеле.** Дослідження наукового інтересу Китаю до України: аналіз вмісту бази даних CSSCI (2023) / На Жигеле // Scientific notes of the Institute of Journalism. – **2024**. – Т. 1. – С. 93–105.

134. **Освіта** етнічної меншини / пресслужба НАПН України // Освіта і суспільство. – Київ, **2024**. – № 7 (76), лип. – С. 16.

Про співпрацю науковців Інституту педагогіки НАПН України з польськими освітянами з проблематики освіти меншини українців у Польщі. З 21 по 27 червня в місті Валч (Республіка Польща) з ініціативи голови "Просвіти" в Польщі Марка Сирника працювала робоча група з проектування та реалізації змісту навчання української мови української національної меншини, в якій взяли участь завідувачі відділів навчання мов національних меншин української мови та літератури Інституту педагогіки НАПН України, професори Наталія Богданець-Білокаленко та Олена Горошкіна.

135. **Юньні Лі.** Проблема академічної доброчесності в сучасних умовах Китаю / Юньні Лі // Академічна доброчесність крізь призму сьогодення : зб. матеріалів наук.-пед. студій, 23 квіт. 2024 р. / М-во освіти і науки України, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка ; [за ред. А. Москаленко]. – Київ, **2024**. – С. 62–66.

136. **Dokus A. A.** Strengthening the role of councils of young scientists at regional state administrations in the development of innovative activities of scientific institutions and universities / A. A. Dokus, O. E. Rubel // Економічні інновації. – Одеса, **2023**. – Т. 25, № 4 (89). – С. 27–43.

В умовах викликів воєнного часу та повоєнного інноваційного відновлення економіки України застосування академічного потенціалу молодих вчених, зокрема членів Рад молодих вчених при обласних державних адміністраціях, сприятиме розвитку вищої освіти та наук у регіонах України.

Видатні особистості в науці

Про людей, чії досягнення і творіння, завдяки інтелекту, наполегливій праці та таланту, наближали до знакових подій і залишили яскравий слід в історії України і світу. Їх надзвичайна праця і відкриття сприяють прогресу людства!

Брем Альфрéd Ёдмунд (1829–1884)

137. **Мандрівник**, учений, просвітитель. До 195-річчя від дня народження А.Е. Брема (1829–1884) // Календар знаменних і пам'ятних дат. – Київ, **2023**. – № 1, 2024, 1 квартал. – С. 50–56.

Під час численних подорожей (Африка, Скандинавський півострів, Західний Сибір) зібрав величезний зоологічний матеріал, який був покладений в основу його багатотомної праці "Життя тварин". Ця праця, що багато раз видавалась у перекладах різними мовами, містить, поряд із застарілими, ряд цінних фактичних даних. А. Брем також автор ряду інших науково-популярних робіт.

Бунге Микола Християнович (1823–1895)

138. **Гайдай Т. В.** М. Х. Бунге – видатний вітчизняний учений, педагог та державний діяч-реформатор (до 200-річчя від народження) / Т. В. Гайдай // Історія народного господарства та економічної думки України. – Київ, **2023**. – Вип. 56. – С. 128–149.

Ганіткевич Ярослав Володимирович (1929)

139. **Остапенко Т.** Створив Іліаду української медицини [Ганіткевич Ярослав Володимирович] / Т. Остапенко, С. Булах // Слово Просвіти. – Київ, **2024**. – 18–31 лип. (№ 28/29). – С. 14.

Ганіткевич Ярослав Володимирович (1929) – український фізіолог, історик медицини. Доктор медичних наук, професор, лауреат премії імені І. Огієнка, дійсний член НТШ, стипендіат Президента України, член міжнародного товариства істориків медицини, професор-стипендіат Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького. Автор понад 450 наукових праць (з них понад 300 написані особисто), в тому числі 21 монографії. Опублікував першу в Україні монографію з історії медицини (2004), співавтор першого (досі єдиного) українського підручника з історії медицини (2004). З розпадом СРСР став публікувати матеріали з історії української медицини.

Горбачевський Іван Якович (1854-1942)

140. **Корда М.** Видатний учений, громадський та політичний діяч / М. Корда // Медична Академія. – Тернопіль, **2024**. – 26 берез. (№ 6). – С. 8–9.

До 170-річчя від дня народження Івана Горбачевського. Горбачевський Іван Якович – український хімік, біохімік, гігієніст та епідеміолог, термінограф, громадсько-політичний, освітній діяч. Академік ВУАН (1925 р.), дійсний член НТШ. Іван Горбачевський – кандидат на Нобелівську премію з фізіології та медицини 1911 року.

Грігоров Стамен (Грігоров Стамен; 1878–1945)

141. **Стріха М.** Карпатська гусянка та болгарський йогурт / М. Стріха // Світ. – Київ, **2024**. – Черв. (№ 23/24). – С. 8. – Рец. на кн.: Dr. W. S. Kindraczuk. Forgotten Chemist of Lancut & Pioneer of Probiotics. By Romana M. Bahry, York University, Toronto (2018).

*У 1905 р. болгарський лікар та мікробіолог Стамен Грігоров відкрив у йогурті, який здавна виготовляли й споживали балканські селяни, бактерію, яку він назвав *Lactobacillus bulgaricus* – молочною бактерією болгарською.*

Згуровський Михайло

142. **Остролюцька Л.** Михайло Згуровський – почесний доктор університету Драгоманова / Л. Остролюцька, Д. Шулікін // Світ : всеукраїнська газета для науковців та освітян. – К., 2024. – Вересень (№ 35/36). – С. 3.

Михайло Захарович Згуровський – академік НАН України та НАПН України, іноземний член-кореспондент Австрійської академії наук, доктор технічних наук, професор, заслужений діяч науки й техніки України, тричі лауреат Державної премії України в галузі науки й техніки, лауреат премій НАН України імені Віктора Глушкова (1994), Володимира Михалевича (2004), Сергія Лебедєва (2020), премії Кабінету Міністрів України (2023), багаторічний ректор КПІ ім. Ігоря Сікорського, міністр освіти України (1994–1999 рр.), член багатьох українських та закордонних наукових товариств, нині голова Української Ради Миру – став почесним доктором Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Каразін Василь Назарович (1773–1842)

143. **Небрат В. В.** Реформаторські ідеї та подвижницька діяльність Василя Каразіна для розвитку економіки / В. В. Небрат // Історія народного господарства та економічної думки України. – Київ, 2023. – Вип. 56. – С. 170–188.

Крутень Матвій Самсонович(1737–1770)

144. **Локаєнко В.** З когорти видатних (Матвій Крутень) / В. Локаєнко, І. Винниченко // Міжнародна науково-практична конференція "Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку" : 26 квіт. 2024 р. / Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Каф. країнознавства та туризму, Каф. історії світ. українства [та ін. ; упоряд. І. Винниченко]. – Київ, 2024. – С. 91–94.

Матвій Самсонович Крутень (1737–1770) – український вчений-медик, один із перших українських фізіологів, прабатько вчення про рефлекси, доктор медицини. "Медичний виклад про травлення" – одна з перших українських праць із фізіології. У ній Крутень докладно описав будову порожнини рота та першим помітив нервову регуляцію слиновиділення, за 100 років до появи вчення про рефлекси Ів. Сеченова та Ів. Павлова.

Патон Борис Євгенович (1918–2020)

145. **Вчений**, президент, громадський діяч. Презентація архівної спадщини академіка НАН України Бориса Євгеновича Патона / Л. М. Яременко, А. І. Шаповал, А. С. Литвинко, О. Г. Луговський, Г. Л. Звонкова // Наука та наукознавство. – Київ, **2024**. – № 1 (123). – С. 149–157.

Пріцак Омелян Йосипович (1919–2006)

146. **Потульницький Г.** Огляд джерел з історії мазепинської еміграції в особовому архіві Омеляна Пріцака (1919–2006) / Г. Потульницький // Міжнародна науково-практична конференція "Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку" : 26 квіт. 2024 р. / Закордонне українство: від дослідження історії до прогнозу розвитку, міжнар. наук.-практ. конф. ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка, Каф. країнознавства та туризму, Каф. історії світ. українства [та ін. ; упоряд.: І. Винниченко]. – Київ, **2024**. – С. 89–91.

147. **Скрипник О.** Гарвардські студії Омеляна Пріцака... під кутом зору КГБ УССР / О. Скрипник // Українська літературна газета. – Вишгород, **2024**. – Черв. (№ 6). – С. 34–35.

Професор Гамбурзького, Вашингтонського, Гарвардського, Київського університетів, засновник і перший директор Українського наукового інституту в Гарварді, сходознавець зі світовим ім'ям, знавець півсотні мов, дослідник давньої історії України, зокрема джерельної бази, яка свідчила про особні витоки української державності і про українські терени як центр державотворення. Саме послідовний україноцентризм Омеляна Пріцака став головною причиною прискіпливої уваги до його постаті КГБ УССР, збирання на нього інформації, намагання вплинути на його позицію, змусити відмовитися від своїх тверджень і не ставати на заваді трактуванням історії з позицій російсько-радянських вчених. Про це свідчать розсекречені документи, знайдені в архівних фондах Служби зовнішньої розвідки України. У Національному університеті імені Тараса Шевченка вчений заснував першу на

пострадянському просторі кафедру історіософії, читав курс всесвітньої історіософії, проводив науковий семінар, керував науковою роботою аспірантів.

Шевельов Юрій Володимирович (1908–2002)

148. **Скрипник О.** Юрій Шевельов. Що не увійшло і не могло увійти до книжки спогадів / О. Скрипник // Літературна Україна. – Київ, 2024. – 30 черв. (№ 11/12). – С. 6–9.

"Спогади Юрія Шевельова із назвою «Я – мене – мені... і довкруги)», оприлюднені на початку 2000-х років, пролили світло на досі невідомі сторінки життя і діяльності видатного філолога, славіста-мовознавця, професора низки престижних університетів світу, багаторічного президента Української вільної академії наук. Шевельов не випадково обрав таку багатозначну назву. Вона цілком підійшла б і для назви справи агентурної розробки, яку завели на нього в мзб урср. Хіба що у трішки зміненому вигляді – «Він – його – йому... (і довкруги)». Натомість справі дали назву «Шевченко»".